

České Budějovice, 6. 3. 2024

Návrat velkých kopytníků přispívá k ukládání uhlíku v půdách, pomáhá tak zmírnit klimatické změny

Přírodní pastva velkých kopytníků může být velice účinným nástrojem pro zmírnění klimatických změn. Pastva divokých koní, zubrů či praturů totiž vede k ukládání uhlíku do půd v podobě stabilní organické hmoty, která uhlík uzavře v půdě a uchová mimo atmosféru po stovky let. Díky tomu mohly v dobách před expanzí člověka na všech kontinentech žít milionová stáda velkých býložravců, aniž by jejich trávicí procesy zahltily atmosféru skleníkovými plyny, což je dnes dáváno za vinu chovům domácího skotu. Toto zjištění přinesl unikátní výzkum pracovníků Biologického centra Akademie věd ČR a Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity, kteří sledovali osm pastevních lokalit v České republice. Jejich výsledky právě zveřejnil mezinárodní vědecký časopis *Journal of Environmental Management*.

Vědci využili toho, že ochránářská společnost Česká krajina patří v tuzemsku k průkopníkům v péči o přírodní stanoviště metodou celoroční volné pastvy velkých kopytníků, tedy divokých koní, praturů či zubrů. Ti by, nebýt expanze moderních lidí, patřili k dominantním druhům evropských ekosystémů. Vedle nejznámějších „pastevních rezervací“ ve středočeských Milovicích dnes tito kopytníci samostatně nebo v kombinacích spásají na patnáct lokalit v celé ČR. Na osmi takových lokalitách s rozlohou od 30 do 250 hektarů, pasených velkými kopytníky po dobu dvou až šesti let, odebírali vědci vzorky půdy. Ke srovnání využili nepasené plochy podobného charakteru v těsném sousedství.

„Přestože se jednotlivé pastevní rezervace od sebe značně lišily, našli jsme zde jednoznačný společný rys: Všechny jejich půdy obsahovaly více organického uhlíku, vyšší podíl stabilního humusu a vykazovaly intenzivnější mikrobiální aktivitu, než v nepasených plochách. Volná pastva tak zvyšuje potenciální úrodnost půd, přispívá k ukládání uhlíku ve formě stabilní organické hmoty, a také zvyšuje schopnost půd zadržovat vodu,“ říká Eva Kaštovská z Jihočeské univerzity, hlavní autorka výzkumu. „Dalo se to vlastně očekávat. Když pomíneme náplavové oblasti velkých řek, tak nejúrodnější půdy na planetě, včetně známé ukrajinské černozemě, jsou výsledkem statisíců let pastvy velkých stád divokých kopytníků. Ví to každý zemědělec, obeznámený s potřebou vpravovat do země organické hnojení, tedy starý dobrý hnůj,“ dodává Eva Kaštovská.

„Recenzenti naší studie namítali, zda bychom stejný efekt nezjistili i u obyčejných domácích krav,“ zmiňuje Martin Konvička z Biologického centra AV ČR a Jihočeské univerzity, vedoucí týmu, který se dopadem volné pastvy kopytníků zabývá. „A měli pravdu – za určitých podmínek, při velmi dobrém managementu pastvy, nejspíš zjistili. Ovšem výzkumy jiných týmů z celého světa nalézají spíše negativní vlivy tradiční intenzivní pastvy, která vede k utužení půdy, úbytku organické hmoty a poklesu jejího oživení až po vyplavování dusíkatých látek do vodotečí a podzemních vod. Ukazuje se, že není tak podstatné, jaká zvířata paseme, ale jak je paseme,“ vysvětluje Martin Konvička. Intenzivní zemědělská pastvina zvířata neživí celoročně. V zimním období se musí dokrmovat materiálem, který vyrostl jinde, takže se překračuje celoroční úživnost konkrétní lokality. „Naopak u přirozené celoroční pastvy jsou stavy zvířat přizpůsobeny možnostem pastviny v kritickém zimním období. Ve výsledku je v létě nedopasená, takže nedojde k potlačení rostlinné složky systému, a v zimě zvířata spásají dřeviny nebo v létě odmítanou stařinu,“ dodává Martin Konvička.

Výsledky studie mohou mít obrovský význam pro současné debaty o klimatické změně. Připomínají, že přírodní systém, na kterém závisí naše přežití, včetně zdravých půd, jež jsou základem zemědělství, vznikl i díky činnosti velkých kopytníků. „Úvahy některých aktivistů o vybití dobytka a hromadném přechodu na bezmasou stravu jsou příkladem zkratkovitého myšlení. Rostlinná výroba, jak ji provozujeme dnes na většině našeho území, výrazně degraduje půdu a není dlouhodobě udržitelná. Steak nebo guláš mohou být naprosto ekologické potraviny, podstatné však je, kde a v jakém režimu zvíře vyrostlo. Když to nebude zubr nebo kůň z pastevní rezervace, mělo by to být hovězí z chovů, kde provozují regenerativní pastvu s ohledem na péči o přírodní zdroje a krajinu,“ uzavírá Eva Kaštovská.

Kontakt:

Eva Kaštovská, e-mail: ekastovska@jcu.cz, tel. +420 602834849

Martin Konvička, e-mail: konva333@gmail.com, tel. +420 775131354

Daniela Procházková, PR manažerka, Biologické centrum AV ČR, tel. 387 775 064, 778 468 552, e-mail: daniela.prochazkova@bc.cas.cz